

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

Yirmibirinci Söz

[İki Makamdır]

Birinci Makam

□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□

□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□

Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: «Namaz iyidir. Fakat hergün hergün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.
»

O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İşittim ki, aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki; tenbellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım: O zât o sözü, bütün nüfus-u emmârenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: «Mâdem nefsim emmâredir. Nefsini ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise, nefsimden başlarım.
»

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkeb içinde, tenbellik döşeğinde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil «beş ikaz»ı benden işit.

Birinci ikaz: Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir! Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye belki yarına kadar

sh: » (S: 280)

kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyf için, ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki, ömrün azdır hem faidesiz gidiyor. Elbette onun yirmidörtten birisini, hakikî bir hayat-ı ebediyenin saadetine medâr olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarfetmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddî bir iştîyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İKİNCİ İKAZ: Ey şikem-perver nefsim! Acaba hergün hergün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Mâdem vermiyor; çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden, usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise: hâne-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayâtı ve lâtife-i Rabbâniyemin havâ-yı nesimini cezb ve celbenden namaz dahi, seni usandırmamak gerektir. Evet nihayetsiz teessürat ve elemelere maruz ve mübtelâ ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pürsevda bir kalbin kut ve kuvveti; herşeye kadir bir Rahîm-i Kerîm'in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir. Evet şu fânî dünyada Kemâl-i sür'atle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcûdâtla alâkadar bir ruhun âb-ı hayâtı ise; herşeye bedel bir Mâbûd-u Bâki'nin, bir Mahbûb-u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir. Evet fıtraten ebediyeti isteyen ve ebed için halkolunan ve ezelf ve ebedî bir Zâtın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sır-ı insanî, zînur bir lâtife-i Rabbâniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulûmatlı ve boğucu olan ahvâl-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

ÜÇÜNCÜ İKAZ: Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibâdet külfetini ve namazın meşakkatini ve musibet zahmetini, bugün düşünüp muzdarib olmak, hem gelecek günlerdeki ibâdet vazifesini ve namaz hizmetini ve musibet elemi, bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç kâr-ı akıl mıdır? Şu sabırsızlıkta misâlin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini sağ cenâha gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol cenahta düşmanın askeri yok iken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, «Ateş et!»

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tar ü mar eder. Evet buna benzersin. Çünkü:

sh: » (S: 281)

Geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete kalbolmuş; elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, kerâmete iltihak ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş. Öyle ise ondan usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devamı ciddî bir gayret almak lâzımgelir. Gelecek günler ise mâdem gelmemişler. Şimdiden düşünüp usanmak ve fütur getirmek; aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile bugün düşünüp bağırıp çağırmak gibi bir divâneliktir. Mâdem hakikat böyledir. Âkıl isen, ibâdet cihetinde yalnız bugünü düşün ve onun bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az, hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete sarfediyorum, de. O vakit senin acı bir füturun, tatlı bir gayrete inkılâb eder.

İşte ey sabırsız nefsim! Sen üç sabır ile mükellefsin. Birisi: Tâat üstünde sabırdır. Birisi: Mâsiyetten sabırdır. Diğer: Musibete karşı sabırdır. Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde görünen hakikatı rehber tut. Merdâne «Ya Sabur » de, üç sabrı omuzuna al. Cenâb-ı Hakk'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musîbete kâfi gelebilir ve o kuvvetle dayan.

DÖRDÜNCÜ İKAZ: Ey sersem nefsim! Acaba şu vazife-i ubûdiyet neticesiz midir, ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor? Halbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır ve fütursuz çalışırsın. Acaba bu misafirhane-i dünyada âciz ve fakir kalbine kût ve gınâ ve elbette bir menzilin olan kabrinde gıdâ ve ziya ve herhalde mahkemen olan Mahşer'de sened ve berat ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat Köprüsü'nde nur ve burak olacak bir namaz, neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır? Bir adam sana yüz liralık bir hediye va'detse, yüz gün seni çalıştırır. Hulf-ul va'd edebilir o adama îtimad edersin, fütursuz işlersin. Acaba hulf-ul va'd hakkında muhal olan bir zât, Cennet gibi bir ücreti ve saadet-i ebediye gibi bir hediye sana va'd etse, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen hizmet etmezsen veya isteksiz, suhre gibi veya usançla, yarım yamalak hizmetle Onu va'dinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen, pek şiddetli bir tedibe ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını düşünmüyor musun? Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde; Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı, en hafif ve lâtif bir hizmet için sana gayret vermiyor mu?

sh: » (S: 282)

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

BEŞİNCİ İKAZ: Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibâdetteki füturun ve namazdaki kusurun meşâgil-i dünyeviye'nin kesretinden midir veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarfediyorsun! Sen istidad cihetiyle bütün hayvanatın fevkinde olduğunu ve hayat-ı dünyeviye'nin levâzımâtını tedârikte iktidar cihetiyle, bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bundan neden anlamıyorsun ki, vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil; belki hakikî bir insan gibi, hakikî bir hayat-ı dâime için sa'y etmektir. Bununla beraber meşâgil-i dünyeviye dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzûlî bir Sûrette karıştığın ve karıştırdığın malâyânî meşgalelerdir. En elzemini bırakıp, güya binler sene ömrün var gibi en lüzumsuz mâlûmat ile vakit geçiriyorsun. Meselâ: Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi kıymetsiz şeylerle kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya kozmoğrafya ilminden ve istatistikçi fenninden bir kemâl alıyorsun.

Eğer desen: «Beni namazdan ve ibâdetten alıkoyan ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil, belki derd-i maişetin zarurî işleridir. » Öyle ise ben de sana derim ki: Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan; sonra biri gelse, dese ki:

«
Gel on dakika kadar şurayı kaz, yüz lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın.

»
Sen ona:

«
Yok, gelmem. Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak

»
desen; ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin. Aynen onun gibi; sen şu bağında, nafakan için işliyorsun. Eğer farz namazı terketsen, bütün sa'yin semeresi, yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir nafakaya münhasır kalır. Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına, kalbin teneffüsüne medâr olan namaza sarfetsen; o vakit, bereketli nafaka-i dünyeviyye ile beraber, senin nafaka-i uhreviyene ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan, iki mâden-i mânevî bulursun:

Birinci Mâden: Bütün bağındaki (Haşiye) yetiştirdiğin -çiçekli olsun, meyveli olsun- her nebâtın, her ağacın tesbihatından, güzel bir niyyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden: Hem bu bağdan çıkan mahsulattan kim yese

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

(Haşiye): Bu makam, bir bağda bir zâta bir derstir ki, bu tarz ile Beyân edilmiş

sh: » (S: 283)

-hayvan olsun, insan olsun; inek olsun, sinek olsun; müşteri olsun, hırsız olsun- sana bir sadaka hükmüne geçer. Fakat o şart ile ki: Sen, Rezzak-ı Hakîkî nâmına ve izni dairesinde tasarruf etsen ve Onun malını, Onun mahlûkatına veren bir tevziat memuru nazarıyla kendine baksan...

İşte bak, namazı terk eden ne kadar büyük bir hâsâret eder, ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder ve sa'ye pek büyük bir şevk veren ve amelde büyük bir kuvve-i mânevî temin eden o iki neticeden ve o iki mâdenden mahrum kalır, iflâs eder. Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır, fütur gelir. «Neme lâzım» der. «Ben zâten dünyadan gidiyorum. Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?» diyecek, kendini tenbelliğe atacak.

Fakat evvelki adam der:

ziyade ibâdetle beraber sa'y-i helâle çalışacağım. Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim âhiretime daha ziyade zahîre tedârik edeceğim.

>>

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde sened yok ki, ona mâliksin. Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâakal günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakikî istikbal için teşkil olunan bir sandukça-i uhreviye olan bir mescide veya bir seccâdeye at. Hem bil ki: Her yeni gün, sana hem herkese, bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günlük âlemin zulûmatlı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde Alem-i Misâlde şehadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden bir mahsus âlemi var. Hem o âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tâbidir. Nasılkı âyinine görünen muhteşem bir saray, âyinenin rengine bakar. Siyah ise, siyah görünür. Kırmızı ise, kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O âyine şişesi düzgün ise, sarayı güzel gösterir. Düzgün değil ise, çirkin gösterir. En nâzik şeyleri kaba gösterdiği misillü; sen kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle, kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şehadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i Zülcelâl'ine müteveccih olsun; birden, sana bakan âlemin tenevvür eder. Âdetâ namazın bir elektrik lâmbası ve namaza niyyetin, onun düğmesine dokunması gibi, o âlemin zulûmatını dağıtır ve o herc ü merc-i dünyyeviyedeki karmakarışık perişaniyyet içindeki tebeddülât ve harekât, hikmetli bir intizâm ve mânidar bir kitabet-i kudret olduğunu gösterir.

□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□

âyet-i pür

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

sh: » (S: 284)

-envârından bir nûrû, senin kalbine serper. Senin o günkü âlemini, o nurun in'ikâsıyla ışıklandırır. Senin lehinde nuraniyyetle şehâdet ettirir.

Sakin deme: «Benim namazım nerede, şu hakikat-ı namaz nerede...» Zira bir hurma çekirdeği, bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif eder. Fark yalnız icmâl ve tafsil ile olduğu gibi; senin ve benim gibi bir âminin -velev hissetmezse- namazı, büyük bir velînin namazı gibi şu nurdan bir hissesi var, şu hakikattan bir sırrı vardır -velev şuurun taallâk etmezse-. Fakat derecâta göre inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar ne kadar merâtib bulunur. Öyle de: Namazın derecâtında da daha fazla merâtib bulunabilir. Fakat bütün o merâtibde, o hakikat-ı nûrâniyyenin esâsı bulunur.

□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□ □□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□

* * *

sh: » (S: 285)

Yirmibirinci Söz'ün İkinci Makamı

[Kalbin beş yarasına beş merhemi tâzammun eder.]

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□

□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□ □□□□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□

Ey maraz-ı vesvese ile mübtelâ! Biliyor musun vesvesen neye benzer? Musibete benzer. Ehemmiyet verdikçe şişer. Ehemmiyet vermezsen söner. Ona büyük nazarıyla baksan büyür. Küçük görsen, küçülür. Korksan ağırlaşır, hasta eder. Havf etmezsen hafif olur, mahfî kalır. Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir. Mahiyetini bilsen, onu tanısan gider. Öyle ise, şu musibetli vesvesenin aksâm-ı kesîresinden kesîr-ül vuku olan yalnız beş vechini Beyân edeceğim. Belki sana ve bana şifa olur. Zira şu vesvese öyle bir şeydir ki, cehil onu davet eder, ilim onu tardeder. Tanımazsan gelir, tanısan gider.

BİRİNCİ VECİH - Birinci Yara: Şeytan evvelâ şübheyi kalbe atar. Eğer kalb kabûl etmezse, şübheden şetme döner. Hayale karşı şetme benzer Bâzı pis hâtıraları ve münâfî-i edeb çirkin halleri tasvir eder. Kalbe «Eyvâh» dedirtir. Ye'se düşürtür. Vesveseli adam zanneder ki kalbi, Rabbine karşı sû'-i edebde bulunuyor. Müdhiş bir halecan ve heyecan hisseder. Bundan kurtulmak için huzurdan kaçır, gaflete dalmak ister. Bu yaranın merhemi budur:

sh: » (S: 286)

Bak ey bîçare vesveseli adam! Telâş etme. Çünkü senin hatırına gelen şetm değil, belki tahayyüldür. Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tahayyül-ü şetm dahi, şetm değildir. Zira mantıkça tahayyül, hüküm değildir. Şetm ise, hükümdür. Hem bununla beraber o çirkin sözler, senin kalbinin sözleri değil. Çünkü senin kalbin ondan müteessir ve müteessiftir. Belki kalbe yakın olan lümme-i şeytanîden geliyor. Vesvesenin zararı, tevehhüm-ü zarardır. Yâni onu zararlı tevehhüm etmekle, kalben mutazarrır olmaktır. Çünkü hükümsüz bir tahayyülü hakikat tevehhüm eder. Hem şeytanın işini kendi kalbine mal eder. Onun sözünü, ondan zanneder. Zarar anlar, zarara düşer. Zâten şeytanın da istediği odur.

İKİNCİ VECİH: Budur ki: Mânâlar kalbden çıktıkları vakit, Sûretlerden çıplak olarak hayale girerler; oradan Sûretleri giyerler. Hâyâl ise, her vakit bir sebep tahtında bir nevi Sûretleri

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

nesceder. Ehemmiyet verdiği şeyin Sûretlerini yol üstünde bırakır. Hangi mânâ geçse ya ona giydirir, ya takar, ya bulaştırır, ya perde eder. Eğer mânâlar münezzeh ve temiz iseler, Sûretler mülevves ve rezil ise giymek yoktur, fakat temas var. Vesveseli adam, teması telebbüsle iltibas eder. «Eyvâh!» der. « Kalbim ne kadar bozulmuş. Bu sefillik, bu hisset-i nefis, beni matrud eder. » Şeytan onun şu damarından çok istifade eder. Şu yaranın merhemi şudur:

Dinle ey bîcâre! Nasılki, senin namazın edeb-i nezihânesinin vesilesi olan zâhirî taharete, batnının bâtınındaki necaset ona tesir etmez ve bozmaz. Öyle de: Maânî-i mukaddesinin, Sûret-i mülevveseye mücâvereti zarar etmez. Meselâ sen âyât-ı İlâhiyeyi tefekkür ediyorsun. Birden bir maraz, ya bir iştiha, ya bevl gibi bir emr-i müheyyic şiddetle senin hissine dokunuyor. Elbette senin hayalin, devâ-i illet ve kazâ-i hacetin levâzimatını görecek, bakacak, onlara münasib süflî Sûretleri nescedecek ve gelen mânâlar ortalarından geçecekler. Geçeceklerle ne beis vardır, ne televvüs var ve ne zarar var ve ne hatâr var. Yalnız hatâr ise hasr-ı nazardır, zann-ı zarardır.

ÜÇÜNCÜ VECİH: Budur ki: Eşya mabeynlerinde, Bâzı münasebât-ı hafiyye bulunur. Hattâ hiç ümid etmediğin şeyler içinde münasebet ipleri bulunur. Ya bizzât bulunur veya senin hayâlin, meşgul olduğu san'ata göre o ipleri yapmış, onları birbiriyle bağlamış. Şu sırr-ı münasebettendir ki, bâzan bir mukaddes şeyi görmek, bir mülevves şeyi hatıra getirir. Fenn-i Beyân'da Beyân olduğu

sh: » (S: 287)

gibi, «Hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet ise, hayalde sebep-i kurbiyettir.» Yâni: İki zıddın Sûretlerinin cem'ine vasıta, bir münasebet-i hayaliyyedir. Bu münasebetle gelen tahattura, tedâi-yi efkâr tâbir edilir. Meselâ: Sen namazda, münâcatta, Kâ'be karşısında, huzur-u İlâhîde iken, âyâtı tefekkürde olduğun bir halde; şu tedâi-yi efkâr, seni tutup en uzak malâyâniyyat-ı rezileye sevkeder. Senin başın, böyle bir tedâi-yi efkâra mübtelâ ise, sakın telâş etme. Belki intibaha geldiğin anda, dön.

«

Aman ne kusur ettim

»

deyip tedkikle meşgul olup durma. Tâ o zaîf münasebet, senin dikkatinle kuvvet peyda etmesin. Zira teessür gösterdikçe, ehemmiyet verdikçe, senin o zaîf tahatturun melekeye döner. Bir maraz-ı hayalî olur. Korkma, maraz-ı kalbî değil. Şu nevi tahattur ise, galiben ihtiyarsızdır. Hususan hassas asabilerde daha galibdir. Şeytan, şu nevi vesvesenin mâdenini çok işlettirir. Şu yaranın merhemi şudur ki:

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

Tedâi-yi efkâr, galiben ihtiyarsızdır. Onda mes'uliyet yoktur. Hem tedâide, mücâveret var; temas ve ihtilât yoktur. Onun için, efkârın keyfiyetleri, birbirine sirayet etmez, birbirine zarar vermez. Nasılki şeytan ile melek-i ilham, kalb taraflarında mücâveretleri var ve fücra ve ebrarın karabetleri ve bir meskende durmaları, zarar vermez. Öyle de, tedâi-yi efkâr sâikasıyla istemediğin pis hayalât, gelip nezih efkârın içine girse; zarar vermez. Meğer kasden olsa veya zarar zannıyla onunla ziyade meşgul olsa. Hem bâzan kalb yoruluyor. Fikir, kendini eğlendirmek için rastgele bir şeyle meşgul olur. Şeytan fırsat bulur, pis şeyleri önüne seriyor, sürüyor.

DÖRDÜNCÜ VECİH: Amelin en iyi Sûretini taharriden neş'et eden bir vesvesedir ki, takvâ zannıyla teşeddüd ettikçe hal ona şiddetlenir. Hattâ bir dereceye varır ki, o adam amelin daha evlâsını ararken, harama düşer. Bâzan bir sünnetin araması, bir vâcibi terkettiriyor. «Acaba amelim sahih oldu mu?

»
der, iade eder. Bu hal devam eder. Gâyet ye'se düşer. Şeytan şu halinden istifade eder, onu yaralar. Şu yaranın iki merhemi var:

Birinci merhem: Bu gibi vesvese ehl-i İtizale lâyıktır. Çünkü onlar derler: «Medâr-ı teklif olan ef'al ve eşya, kendi zâtında, âhiret itibariyle ya hüsnü var; sonra o hüsne binaen emredilmiş veya kubhu var; sonra ona binaen nehyedilmiş. Demek eşyada, âhiret ve hakikat nokta-i nazarında olan hüsün ve kubh zâtîdir; emir ve nehy-i İlâhî ona tabidir.

»
Bu mezhebe göre, insan her işlediği amelde şöyle bir vesvese gelir:
«
Acaba amelim nefs-ül emirdeki güzel

sh: » (S: 288)

Sûrette yapılmış mıdır?» Amma mezheb-i hak olan Ehl-i Sünnet ve Cemâat derler ki: «Cenâb-ı Hak bir şeye emreder, sonra hasen olur. Nehyeder, sonra kabih olur. Demek emir ile güzellik, nehy ile çirkinlik tahakkuk eder. Hüsün ve kubh mükellefin ıttılâına bakar ve ona göre takarrür eder. Şu hüsün ve kubh ise, sûrî ve dünyaya bakan yüzünde değil, belki âhirete bakan yüzdendir. Meselâ, sen namaz kıldın veya abdest aldın. Halbuki namazını ve abdestini fesada verecek bir sebep, nefs-ül emirde varmış. Lâkin sen ona hiç muttali olmadın. Senin namazın ve abdestin hem sahihtir, hem hasendir. Mu'tezile der:

«
Hakikatte kabih ve fâsîddir. Lâkin senden kabûl edilir. Çünkü cehlin var, bilmedin ve özrün var.

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

Öyle ise Ehl-i Sünnet mezhebine göre, zâhir-i şeriate muvafık olarak işlediğin ameline:

»

«

Acaba sahih olmuş mu?

»

deyip vesvese etme. Fakat,

«

Kabûl olmuş mu?

»

de. Gururlanma, ucbe girme.

İkinci merhem: Dinde harec yoktur. □□□□□□□□ □□□ □□□□□□ □□ Mâdem dört mezheb haklıdır. Mâdem istiğfara müncer olan derk-i kusur ise, gurura müncer olan hüsn-ü amelin rû'yetine -böyle vesveseli adama- müreccahtır. Yâni böyle vesveseli adam, amelini güzel görüp gurura düşmektense, amelini kusurlu görse, istiğfar etse, daha evlâdır. Mâdem böyledir, sen vesveseyi at. Şeytana de ki: Şu hal, bir harecdır. Hakikat-ı hale muttali olmak güçtür. Dindeki yüsre münafîdir. □□□□□□□□□□□□□□□□

□□□□□□□□ □□□ □□□□□□ □□□

esâsına muhaliftir. Elbette böyle amelim bir mezheb-i hakka muvafık gelir. O bana kâfidir. Hem lâakal ben aczimi itiraf ederek ibâdeti lââyık-ı veçhile edâ edemediğimden istiğfar ve tazarru' ile merhamet-i İlahiyyeye dehâlet edip, kusurum affolunmak, kusurlu amelim kabûl olunmak için mütezellilane bir niyaza vesiledir.

BEŞİNCİ VECİH: Mesâil-i îmâniyede şübhe Sûretinde gelen vesvesedir. Bîçare vesveseli adam, bâzan tahayyül, taakkul ile iltibas eder. Yâni: Hayale gelen bir şübheyi, akla girmiş bir şübhe tevehhüm edip, îtikadına halel gelmiş zanneder. Hem bâzan tevehhüm ettiği bir şübheyi, îmânâ zarar veren bir şek zanneder. Hem bâzan tasavvur ettiği bir şübheyi, tasdik-ı aklîye girmiş bir şübhe zanneder. Hem bâzan bir emr-i küfrîde tefekkürü, küfür zanneder. Yâni dalaletin esbabını anlamak Sûretinde kuvve-i müfekkirenin

sh: » (S: 289)

cevelânını ve tedkikatını ve bîtarâfâne muhakemesini, hilâf-ı îmân zanneder. İşte telkinat-ı şeytaniyenin eseri olan şu zanlardan ürkerek, «Eyvah! Kalbim bozulmuş, îtikadıma halel gelmiş

»

der. O haller, galiben ihtiyarsız olduğundan, cüz'-i ihtiyârîsiyle ıslah edemediğinden ye'se düşer. Bu yaranın merhemi şudur ki:

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

Tahayyül-ü küfür, küfür olmadığı gibi; tevehhüm-ü küfür dahi, küfür değildir. Tasavvur-u dalâlet dalâlet olmadığı gibi; tefekkür-ü dalâlet dahi, dâlalet değildir. Çünkü hem tahayyül, hem tevehhüm, hem tasavvur, hem tefekkür; tasdik-ı aklîden ve iz'ân-ı kalbîden ayırırlar, başkadırlar. Onlar bir derece serbesttirler. Cüz'-i ihtiyariyeyi pek dinlemiyorlar. Teklif-i dinî altına çok giremiyorlar. Tasdik ve iz'an, öyle değiller. Bir mizana tabidirler. Hem tahayyül, tevehhüm, tasavvur, tefekkür, nasilki tasdik ve iz'an değiller. Öyle de şübhe ve tereddüd sayılmazlar. Fakat eğer lüzumsuz tekrar ede ede müstakar bir hale gelse, o vakit hakikî bir nevi şübhe, ondan tevellüd edebilir. Hem bîtarâfâne muhakeme namıyla veya insaf namına deyip, şıkk-ı muhalifi iltizâm ede ede, tâ öyle bir hale gelir ki, ihtiyarsız taraf-ı muhalifi iltizâm eder. Ona vâcib olan hakkın iltizâmı kırılır. O da tehlikeye düşer. Hasrın veya şeytanın bir vekil-i fuzulîsi olacak bir hâlet, zihninde takarrür eder.

Şu nevi vesvesenin en mühimi budur ki: Vesveseli adam, imkân-ı zâtî ile imkân-ı zihniyi birbiriyle iltibas eder. Yâni: Bir şeyi zâtında mümkün görse, o şeyi zihnen dahi mümkün ve aklen meşkûk tevehhüm eder. Halbuki ilm-i Kelâm'ın kaidelerindendir ki: İmkân-ı zâtî ise, yakîn-i ilmiye münafî değil ve zaruret-i zihniyeye zıddiyeti yoktur. Meselâ: Şu dakikada Karadeniz'in yere batması, zâtında mümkündür ve o imkân-ı zâtî ile muhtemeldir. Halbuki yakînen, o denizin yerinde olduğunu hükmediyoruz, şübhesiz biliyoruz ve o ihtimal-i imkânî ve o imkân-ı zâtî, bize şek vermez, bir şübhe getirmez, yakînimizi bozmaz. Meselâ: Şu güneş zâtında mümkündür ki, bugün gurub etmesin veya yarın tulû' etmesin. Halbuki bu imkân yakînimize zarar vermez, şübhe getirmez. İşte bunun gibi, meselâ hakaik-i îmâniyeden olan hayat-ı dünyeviyyenin gurubuna ve hayat-ı uhreviyyenin tulûuna, imkân-ı zâtî cihetinde gelen vehimler, yakîn-i îmânîye zarar vermez. Hem ﷻ ﷺ ﷽ ﷾ ﷿ ﷰ ﷱ ﷲ ﷭ ﷮ ﷯ ﷴ ﷵ ﷶ ﷷ ﷸ ﷹ ﷺ ﷻ ﷼ ﷽ ﷾ ﷿ ﷰ ﷱ ﷲ ﷭ ﷮ ﷯ ﷴ ﷵ ﷶ ﷷ ﷸ ﷹ ﷺ ﷻ ﷼ ﷽ ﷾ ﷿ ﷰ ﷱ ﷲ ﷭ ﷮ ﷯ ﷴ ﷵ ﷶ ﷷ ﷸ ﷹ

yâni: "Bir delilden

sh: » (S: 290)

neş'et etmeyen bir ihtimalin hiç ehemmiyeti yoktur" olan kaide-i meşhûre; hem usûl-üd din, hem usûl-ül fıkhnın kaide-i mukarreresindendir.

Eğer desen: Bu derece mü'minlere muzır ve müz'ic olan vesvese, ne hikmete binaen bize belâ olmuş?"

Elcevab: İfrata varmamak, hem galebe çalmamak şartıyla, asl-ı vesvese teyakkuza sebebidir,

21. SÖZ

Ahmet Türkan tarafından yazıldı
Çarşamba, 08 Mayıs 2024 14:01 -

taharriye dâîdir, ciddiyete vesiledir. Lâkaydlığı atar, tehâvünü def'eder. Onun için Hakîm-i Mutlak, şu dâr-ı imtihanda, şu meydân-ı müsabakada bize bir kamçı-yı teşvik olarak, vesveseyi şeytanın eline vermiş. Beşerin başına vuruyor. Şayet ziyade incitse, Hakîm-i Rahîm'e şekva etmeli, □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ demeli.

* * *